

KRISZTUS A JÖVŐNK GONDOLATOK KÖZÉP-EURÓPA JÖVŐJÉRŐL KATOLIKUS SZEMMEL

Szarvas Hajnalka

GONDOLATOK
KÖZÉP-EURÓPA JÖVŐJÉRŐL,
KATOLIKUS SZEMMEL

Szarvas Hajnalka

KRISZTUS A JÖVŐNK¹ – „A KONOK ÚJRAKEZDÉS KARIZMÁJA”

Orosz Katalin Anyám kosztosa² című írásának végén így fogalmaz:

„Akkoriban mindenki szegény volt, és miközben az ország újjáépítése zajlott, különös sorsokat hozott össze a szolidaritás.”

A rendszerváltás után is így hozhatta (volna) össze Közép- és Kelet-Európa országait a közös sors.

A kizsigerelő keleti „Atyuskától” a Nyugaton is ismert Foucault megfigyelő államában vagy éppen az 1984-ben megjelenő „Big brotherig” megismertük mindkettőt, de felismertük-e már, hogy egymásnak itt, Közép- és Kelet-Európában lelki (soul) testvérei is vagyunk, voltunk mindeközben?

Hiszen a mi nyelvünkben, gondolkodásmódunkban, de még eredetmondáinkban is a mellérendelés, a testvériség a mérvadó. Amit, ha globálisan nem is, de lokális és regionális viszonylatainkban, geopolitikai stratégiánkban nagyobb gyümölcsözőséggel aknázhatnánk ki, virágoztathatnánk fel. Tanulmányom azt kívánja megvilágítani, hogy mi a feltétele annak, hogy vehetjük észre a hatalomkép elmozdulását, átalakulását a régióban és regionális külpolitikánkban hogyan tehetjük ezt gyümölcsözővé? Mert önmagában a lehetőségek meglátásához is „keleti szem”, világ-szemlélet kell. Hiszen a szétnézés feltétele a megállás.

¹ Ferenc pápa magyarországi látogatásának mottója. 2023. április 28-30.

² Orosz Katalin: Anyám kosztosa. *HVG Extra Pszichológia*, 2022/2

LÉLEK SZERINT EGYESÍTŐ HÍD-IDENTITÁS

A válságban lévő Európa, európai identitás megerősítése, az európai egység álmának továbbszövése csak részeinek biztos küldetésstudatán alapulhat.

Sokan, sokféleképp igyekeznek megragadni annak a többszintű válságnak az origóját, amibe Európa sodródott az utóbbi pár száz évben.

Lánczi (2015, 12) szerint:

„(...) a modernség legfőbb elvi mozgatórugója: mindent el kell választani természetes vagy kialakult környezetétől. (...) a modern állam célja a politika minimalizálása, amit részben depolitizálással, részben a politika normatizálásával igyekeznek elérni. (...) a hatalom, amely nem humanizálható, csak úgy tartható kontroll alatt, ha a politikában összesűrűsödő, az emberi élet értelmét meghatározó kérdéseket a politikából kirekesztjük. Először a vallást, később a filozófiát száműzték a politikából. A politika és az állam működésének eljogiasítása és normatív eljárások alá helyezése a tényleges célja a modern berendezkedésnek.”

Nádor (2023) az európai integrációra vonatkoztatva összegzi ezt: a közös védelmi politika megfeneklett, a politika és az identitás útja helyett a gazdasági-bürokratikus mélyítés irányába haladtak, a gazdasági, kereskedelmi, pénzügyi érdekek egységteremtő erejében bízva.

Molnár (1961/1996) felhívja rá a figyelmet, hogy a Nyugat valóban helyettesítette az eredetileg keresztény, szakrális célokat materiális célokkal, tehát az eredetileg eszközként tekintett gazdasági együttműködésből öncél lett, a Mam-mont trónra emelve.

Azonban a pusztán monetarizmus, a materialista alapok futóhomokként porladnak szét, amit itt Közép- és Kelet-Európában a kommunista diktatúra évtizedei alatt volt is alkalmunk megtapasztalni. Történelmi tapasztalatunk ezért azt mondatja velünk, hogy az ilyen alapozású „házak” - ahogy XVI. Benedek pápa gyakorta használta az „Európa Ház” kifejezést, Európa szerves egységére, történelmi és kulturális önazonosságára utalva - nem maradnak fenn so-kaig transzcendens gyökérzet nélkül. Ahogy az uniók sem, sem a szovjet, sem az európai.

Mint Erdő Péter bíboros január 21-én a Margit-szigeten, Árpád-házi Szent Margit ünnepén emlékeztetett minket, a kommunizmus alatt megpróbálták elhíttetni velünk, hogy az anyag határozza meg a létünket. Mi tudjuk azonban, hogy a létünket életre hívó és formáló, szabadító erő jóval inkább a szellem.

„A szellemi, lelki közösség legerősebb formájában valamilyen mély találkozást jelöl, nemcsak más emberekkel, hanem Istennel.” (2018, 87)

Hogy a pusztán gazdasági-bürokratikus elmélyülésre alapozott egységesítő törekvések mennyire ingoványos talajt jelentenek Európa számára, azt talán leghívebben Nyugat-Európa jelenlegi állapota mutatja. A minden eresztékében recsegő-ropogó Európa impotenciáját a délszláv válság kezelésének elhibázott voltán keresztül sorolhatnánk a jelenlegi háborús konfliktusig a szomszédunkban, amely kapcsán ugyancsak nem sikerült közös álláspontot kialakítani,

és egységes fellépéssel a béketárgyalásokat beindítani. Mindell (2009, 23) Deep Democracy c. könyvének elején ugyancsak figyelmeztet:

„A demokratikus módszerek, szabályok és törvények önmagukban nem hoznak létre közösségi élményt. A szabályok és törvények uralhatnak mechanikus rendszereket, de nem embereket. (...) a szervezetek (közösségek) csak részben változtatásokra szoruló mechanikus rendszerek. Másrészt élő szervezetek is, és életadó „véráramuk” érzésekből, hiedelmekből és álmokból áll. Ha nem veszünk tudomást e véráramlásról, azaz a pillanatról pillanatra keletkező tapasztalásokról, akkor figyelmen kívül hagyjuk az érzéseket és visszafojtjuk azt, amit én a mindennapi élet álomhátterének nevezek, iskolákban, üzleti életben és városokban egyaránt. Az álomhátter kiiktatása végül depresszióssá tesz minket. Amikor a „tények” fontosabbakká válnak, mint az érzések és álmok, akkor elunjuk magunkat, nem szavazunk, nem megyünk el találkozókra (...) Az érdektelen résztvevők rombolják a szervezeteket, melyek üres kártyavarákként fognak összeomlani.”

Elég Johannes Pichler³ professzor szavaira gondolnunk, aki az Európai Unió részvételi demokrácia kezdeményezések hajnalától részt vesz kialakításukban, az Európai Polgári Kezdeményezés kapcsán összefoglalóan úgy nyilatkozott egy 2015-ös Közép- és Kelet-Európai E-demokrácia és E-kormányzás című konferencián⁴: „Számos európai uniós e-részvétel projekt vezetője voltam. Többségük megbukott.” Azt hiszem, úgy lehetne összefoglalni e monetarizmus által áthatott kezdeményezések bukásának lényegét, hogy ezek megtervezői, ideológusai földhözragadtságukban túlságosan is szűkös, individualista, az embert magába záró és a lét egészéből ezzel kiszakító, önmagát univerzuma középpontjává tevő világképével, gondolkodásmódjuk zártágával nem tudtak eléggé nyitottak lenni a valóság teljességére, ami a katolikus – egyetemes gondolkodásmód lényege. „Ha katolikusok vagyunk, akkor úton vagyunk Isten tágassága felé.” – írta Martin Werlen bencés szerzetes, pszichológus, egykori einsiedelni apát. S itt már el is érkezünk az európai integráció és identitásépítés jelenlegi irányát célzó kritikákra adható keresztény válaszok lényegéhez: végtelenségig táguló szív és kogníció, az értelmezési keretek végtelen „teressége”, ami képes meghaladni a Nyugat gondolkodásmódjával jelenleg megoldhatatlannak tűnő válságainkat, ajtót rajzolva áthatolhatatlannak hitt falakra. S ami által cirkulálni kezd az a bizonyos fent említett véráram közösségeinkben, ami képes egy emberként mozdtítani egy közösséget, amire a bürokratikus szabályokon nyugvó integrációs elméletek mentén kialakított projektek nem képesek. Életre hívható valamiféle egység-tudat, s egyúttal szabadságérzetet is ad, mint Kulcsár Zsuzsanna fogalmaz a keresztény gondolkodásmód bibliai paradoxonokban is megjelenő, a formális gondolkodás hétköznapi kereteit meghaladó voltáról:

„Aki ezt a perspektívát megtapasztalta, a szabadságot tapasztalta meg, amit többé - kevesebbel - nem cserél fel.” (Traumafeldolgozás és vallás, Trefort Kiadó, 2009)

Nádor (2023) összegzi az európai identitás alapjai körüli kérdőjeleket, szerinte az Unióban kezd megszületni a felismerés, hogy identitáspolitikai nélkül nem létezhet, az alapok tisztázása szükséges a jelenlegi átalakulási folyamatban. Hozzáteszi ugyanakkor, hogy e közösség ma nem hisz saját küldetésében, és megfélekedett az alapító atyák kereszténydemokrata víziójáról. Mint Pat Cox az Európai Parlament volt elnöke fogalmazott 2007-ben Budapesten, a Római Szerződés aláírásának 50. évfordulóján, Európának egykor olyan politikusai voltak, akiknek volt egy komoly víziójuk Európáról, ma pedig szürke eminenciásokat, bürokratákat találunk csupán.

³ A Grazi Egyetem Európai Jogfejlesztési Intézetének vezetője és a Salzburgi Európai Jog és Szakpolitikák Intézet vezetője. Az Európai Unió részvételi demokrácia programjainak úttörője. Az Európai polgári kezdeményezés, (állampolgári dialógusok) kidolgozója.

⁴ 2015. május 7-8. Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Budapest és az Osztrák Számítógéptudományi Társaság szervezésében a Baden-Württemberg Alapítvánnyal közösen.

Ami ennél is nagyobb probléma azonban, hogy Európa nem pusztán alapító atyáinak víziójáról feledkezett meg, hanem Isten rá vonatkozó víziójáról is. Megvilágíthatja az európai identitásépítő projektek békaperspektíváját a következő példa. Amikor Mohos Gábor püspök atyát egy interjúban arról kérdezték, mit gondol, mi a titka a hazánkba látogató Szentatya integratív hatásának, válaszában az egység létrehívójának a Szentlelket jelölte meg, az emberi szint fölé mutatva. Mint ahogy a szentmise liturgiájában is halljuk: „A Szentleltek egyesítő erejével...”

Ez tehát egy kulcskérdés és döntő különbség, a jelenlegi integrációs elméletek, és identitásépítés alapjait, az egység létrejöttét serkenteni tehát nem az anyagi, gazdasági sík „horizontális, emberközpontú kultúráját” megjelölve, hanem a vertikális felfelé nyitott építkezéssel lehet, az Istenbe vetett bizalomra alapozva. Ami a siker kulcsa lehet az eddigi monetarista, materialista szemlélet elbizakodottságához képest, azt nem mi, emberek, politikai vezetők hívjuk életre, hanem emberfeletti teremtő erők, amit legfeljebb közvetíteni vagyunk képesek. Mint a püspök atya fogalmazott a Mária Rádióknak adott interjújában: „A Szentleltek virtuozitása az, hogy Ő ezt a sokszínűséget nagyon harmonikus, csodálatos egységbe tudja összevonni.” Ezért az egységért vállalt áldozatok szerepéről is szót ejt, amiben Közép-Európa élen jár, lényegében krisztusi sorsának keresztjeivel, szétszakítottságával, elraboltságában is utat törve a szabadságban való egyesülésnek. Hiszen kibenne élne nagyobb szabadság vagy egység utáni vágy, mint akit ezer darabra szaggatott a történelem kereke. Aki hosszú évtizedekre el volt rabolva - „erőm erőtlenség által végeztetik el”.

A megváltásához szükséges áldozatot, és az ehhez szükséges hétköznapitól eltérő, paradigmaváltó gondolkodásmódot, a végtelen kogníció ajándékát, s ezt az örökséget talán legerősebben mi, magyarok a puszták népe, a végtelen sztyeppék terességének emlékét hordozva jelenítjük meg nyelvünk struktúráiban is, amely gondolkodásmódunk alapvető kereteit meghatározza. S pontosan ez, a formális gondolkodás kereteit meghaladó észjárás az, ami képes lehet választ adni mai korunk többszintű válságára.

Ugyanezen szemléletből érthetőek azok a Magyarországra vonatkozó prófécia is, amelyek ehhez hasonlóan azt sugallják, „Azok, akiket félredobtak, ők lesznek szegletkövé”. (A kő, amelyet az építők félredobtak, szegletkövé lett. (Mk 12,1–12)) Ahogy utalt a szentírási szakaszra, népünk szenvedéstörténetének üdvtörténeti perspektívába helyezésével, Krisztus világossága által megvilágítva Anthony Parankimalil indiai származású, Ruandában élő misszionárius atya, Szent Vincés rendi szerzetes 2022-es lelkigyakorlatán a Gazdagréti Szent Angyalok templomban.⁵ Mint a Nagykanizsán a Jézus Szíve templomban tartott lelkigyakorlata során legnagyobb nemzeti traumánk, a magyarság krisztusi keresztjének fájdalmára vonatkozó üzenetében kapta, „Isten azért szóratta szét ezeket, hogy lelkeket mentsenek.” Tehát szenvedéstörténetünk akkor nyer értelmet, és alakulhat erő és büszkeség forrásává, ha a küldetésünk, engesztelő küldetésünk fényében tekintünk rá, ahogy azt a Lélek szerint egyesítő híd-identitás fejezet-cím is sugallja, amely a későbbiek folyamán bővebben is kibomlik. A bibliai paradoxonok megértéséhez szükséges, profanitás fölé emelkedő, felfelé nyitott, integráló gondolkodásmód teszi csak érthetővé, hogy mi is volt a célja az „összenyomásnak”, zsugorításnak. A magyarság küldetésére vonatkozó prófécia fényében pedig mintegy kivirágozhat keresztünk:

„Tedd tágassá sátradbán a helyet, és hajlékod kárpitjait feszítsd ki bátran. Hosszabbítsd meg a köteleket, és erősítsd meg a szegeket, mert kiterjedsz jobbra és balra. Nemzetséged hatalmába keríti a nemzeteket, és benépesíti az elhagyott városokat.” Iz 54, 2-3

⁵ 2023.06.05. Gazdagréti Szent Angyalok templom

Valamint:

Izajás 60 11-15

*Kapuid állandóan nyitva lesznek,
sem nappal, sem éjjel nem zárják be őket,
hogy behordják hozzád a nemzetek gazdagságát,
és királyaikat bevezessék.*

*12 Mert az a nemzet és az a királyság,
amely nem szolgál neked, elvész,
és a nemzetek teljesen elpusztulnak.*

*13 Hozzád jön a Libanon dicsősége,
ciprus, szilfa és cédrus egyaránt,
hogy ékesítsék szent helyemet,
és lábam helyét megdicsőítem.*

*14 Meghajolva jönnek hozzád elnyomóid fiai,
és lábad talpához borulnak mind, akik megvetettek;
így neveznek téged: az Úr városa,
Izrael Szentjének Sionja.*

*15 Elhagyatott voltál és gyűlöletes,
s nem volt, aki feléd járt volna;
de ehelyett örök fenséggé tesznek,
sok-sok nemzedék örömevé.*

Ezt érdemes összevetni az amerikai Jim Blount atya által kapott üzenetekkel, ugyanis csaknem ezzel egyidőben a Budai Várban a következőket mondta a békéért szervezett rózsafüzér körmeneten: „Magyarország a rózsafüzér erejével megnyeri a háborút, és a győzelem „Töletek” indul, Magyarországról.”

Mint a koncentrációs tábor túlélő osztrák neurológus és pszichiáter, a logoterápia, az egzisztenciaanalízis megalapítója Viktor E. Frankl állítja, még a legkeményebb szenvedés emlékéből is erő és büszkeség forrása válhat, erőforrás a lélek számára, amennyiben valamilyen értelemmel ruházódik fel. Így tehát a magyarság és Közép-Európa sorsa is, hiszen a lengyeliség szétszakítottága sok tekintetben párhuzamokat hordoz, de tulajdonképpen az egész régióé is. Gróf Esterházy János élete és mártírsága egész Közép-Európa sorsát, a világ megújulásáért hozott megszentelt áldozatot egy személyben megtestesíti. Ha tehát a jövő, avagy az üdvtörténeti perspektívából, a nagyobb egész részeként, apostoli küldetésünk részeként tekintünk keresztjeinkre, Isten újjáélesztő kegyelmének hajnalfényébe vonva, megvilágítva célját, máris identitásunk stabil alapját adhatja ezen elvállalt engesztelő áldozatok történelmi súlya, Európa jövőjének csírájaként.

Mindszenty bíboros előrejelezte, hogy nem lesz könnyű elismertetni önazonosságunk alapjaként e keresztény hitből és küldetésstudatból táplálkozó fundamentumokat. Mint írja:

„Minden egyénnek, minden nép minden egyes nemzedékének újra meg újra meg kell küzdenie a hitéért úgy, mint Jákobnak az Isten angyalával. Isten fiatal. Övé a jövő. Ő nemcsak a múlt, a hagyományok, a valamikori nagyságok tudója, hanem az újnak, a fiatalnak, a holnapnak az előhívója egyéneken és népeken, akik nem adják föl magukat.” (Mindszenty, 1982)

Nádor (2023, 8) Ernst Böckenfördétől idézi: „Ha Európa nem akar zátonyra futni, akkor ezután nem jelenhet meg a gazdasági ésszerűség technikai-pragmatikus konstrukciójaként; (...) Európának világosságra van szüksége.” (Nádor, 2023, 8)

Ennek a tanulmánynak ez tehát a fő gyújtópontja, azaz a küldetésünk fényében, Krisztus világosságában megvilágítani identitásunk alapjait.

Amit a magyarság, de lényegében Közép-Európa tekintetében is egyfajta híd-identitásként értelmezek, annak egyesítő erejét a Szentlélek adja, s ez a híd maga az engesztelés, amint azt a Magyarország jövőjére, küldetésére vonatkozó próféciaik sugallják.

A gondolat, hogy a jövőre vonatkozó vízió egyesítse és mozgósítsa, mobilizálja a közösség tagjait, nem új keletű, hiszen ahogy Varga (2018) is kifejti egy tanulmányban, a Bibliában is arra látunk példát, hogy a próféták a próféciaikból, a jövőre vonatkozó víziókból merítenek segítséget a választott nép egyesítéséhez. De a modern, kontemplatív menedzsmentelméletek is tárgyalják a „jövőből vezetés” fogalmát, megtaláljuk a fogalmat Peter Sengénél vagy a tanulószervezetek filozófiáját képviselő más kutatóknál.

Közép-Európa szellemi-lelki talapzatának, identitásának mélységeit a küldetésünk irányából szükséges értelmeznünk, a Szent István-i integráló egyesítő szándéknak a szakrális gyökereit is megvilágítva, mely közelebb vihet minket egy valóban jól működő közép-európai együttműködéshez.

Ez persze a jelenlegi tudományosság kereteit, ha nem is feszegeti, inkább tágítja. Ezt pedig vállalom, katolikusként ugyanis ez a fő feladatunk, mint Martin Werlen szavait fent idéztük a katolikusság, katolicitás egész, egyetemes felé, a valóság egésze felé való nyitottságot, végtelenségig táguló szívet, és kogníciót jelentő értelmében. Az értelmezési keretek tágítása pedig honnan is jöhetne máshonnan, mint a szélekről? Veti fel Miszlivetz Ferenc és Jody Jensen is, „Európa a széleken találja ki magát” utalva ezzel a „határlét”, liminalitás, határmezsgyén mozgás, az egykori limes, határfelületek, kultúrák találkozási pontjainak termékeny és megtermékenyítő voltára. Inkább inspiráció forrásként, mintsem harc vízióját vetítve előre, ahogy Huntington teszi. Mint László Ervin utal rá „Izgalmas idők” című munkájának előszavában, a kínaiban, ahogy egyébként tehetjük hozzá a magyarban is, a válság szó kettős jelentést hordoz. Úgy kellene fogalmaznunk, hogy a világban lévő látszólagos kettősséget egyesíti magában, jelezve, hogy amit veszélyként érzékelünk, vagy akár sebként, foglyul ejtettséggént, pl. Közép-Európa sorsát, történelmi tapasztalatait, az akár a mindennél erősebb, mindenén áttörő szabadság, lehetőségek forrásvidéke is lehet. Ez egyúttal a magyarság vagy akár Közép-Európa történelmi küldetését, szerepét is megtestesíti.

Ezt a fajta egység-látást, egységre törekvést érthetjük talán a Szentatya legfőbb megerősítése alatt, miszerint „Budapest a hidak, a szentek és a történelem városa,”⁶

⁶ <https://varosikurir.hu/ferenc-papa-budapest-a-tortenelem-a-bidak-es-a-szentek-varosa/#a-tortenelem-varosa>

„KÜLÖNBÖZŐ VALÓSÁGOKAT ÖSSZEKÖTŐ HIDAK”

Hívásunknak érezzük, hogy híd legyünk Kelet és Nyugat között, a különböző kulturális és vallási világok és a nemzetek között.⁷ A Szentatya Budapest egyik szimbólumában ragadta meg az európaiság, európai identitás keresztény alapokon nyugvó lényegét, a testvériség hídjáról beszélt.

„Budapest leghíresebb hídjá, a Lánchíd segít abban, hogy egy ilyen Európát képzeljünk el, egy sok különböző láncszemből állót, amelyek az összetartozásban találják meg szilárdságukat. Ebben segítségünkre van a keresztény hit, és Magyarország „hídépítő” lehet, kihasználva sajátos ökumenikus jellegét: itt különböző felekezetek élnek egymás mellett, ellentétek nélkül – emlékszem a találkozóra az elmúlt évben veletek –, tisztelettudóan, építő szellemben együttműködve. Lélekben és a szívemben a pannonhalmi apátság, az ország egyik nagy lelki emlékműve felé fordulok, az imádság helye és a testvériség hídjá felé.”⁸

Ebben a képben a Szentatya rögtön ad is egy fogódzót, hogy vajon mi az, ami képessé tesz minket erre a híd-szerepre, egyesítő erőként szolgálni a népek, nemzetek közti egységet? Az imádság hídjai, ami nem korlátozódik a különböző szerzetesrendekre, hiszen Árpád-házi királylányaink engesztelő szerepe, de egész nemzetünk engesztelő küldetése is kitérít az ennek lelki tereit az egész nemzet életformájába emelve. Létünk fontos, megtartó pilléréként, ahogy a Lánchíd is, de a rózsafüzér szemei is egymásba illeszkednek és egymáshoz kapcsolnak minket, határon innen és túl, Európán belül és kívül Krisztusban egyként. Ahogy az országra vonatkozó prófécia is megerősíti Magyarország engesztelő küldetését, híd-identitását, amely a Szentlélek egyesítő erejét kell sugározza szerte a világban. S ugyan, mint Reményik Sándor Kegyelem című versében megfogalmazza, az a helyreállító kegyelem, ami így átsugárzik létünkön, a Jóisten magától való kegyelme, nem a mi emberi tudatosságunkból, okosságunkból fakad, vagy nem azáltal érdemljük ki, hanem ahogy Szent Pál írja a Korintusiaknak írt első levelében:

„Tanításom és igehirdetésem bizony nem az (emberi) bölcsesség meggyőző szavaiból állt, hanem a lélek és az erő bizonyításából,⁵ hogy hitetek ne emberi bölcsességen, hanem Isten erején alapuljon.” 1Kor 2, 4-5

Így is felmerül azonban a kérdés, mi szülte bennünk azt az alázatot, amivel ezt a tanítást be tudtuk fogadni, és belátni, hogy egyéni és nemzeti létünk, de az Európa előtt álló kihívásokat sem tudjuk emberi erőnkől megválaszolni?

⁷ Részlet Erdő Péter bíboros, esztergom-budapesti érsek 52. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus (NKE) zárómiséjén mondott beszédéből, amelyet Ferenc pápa mutatott be. <https://index.hu/belfold/2021/09/12/ferenc-papa-nemzetkozi-eucharisztikus-kongresszus-nek-budapest-szentmise-katolikus-egyhaz-papalatogatas-percrol-perce/erdo-peter-hivatasunk-hogy-hid-legyunk-kelet-es-nyugat-kozott/>

⁸ <https://varosikurir.hu/ferenc-papa-budapest-a-tortenelem-a-hidak-es-a-szentek-varosa/#a-tortenelem-varosa>

HATÁRLÉT

„Halj meg és légy!” – szólít minket a költő is, de mint a következőkben bővebben is szó lesz arról, a bibliai paradoxonok formális gondolkodásunkat tágító példái is, mint „Erőm erőtlenség által végeztetik el.” 2Kor 12,9-10

Az egyesítő, integráló, híd-szerepünkre, ami az európai egység gondolatának és az európai identitásnak stabil bástyája és alapja lehet, pont összetörtségeink, darabokra hullásunk, vagy szaggattatottságunk ismétlődő történelmi „edzései” készítettek fel minket. Most pedig, amikor közép-európai közös krisztusi sorsunk keresztjei, töviskoszorúnk kezd rózsakoszorúvá válni, alkalmassá válhatunk küldetésünk betöltésére. Hiszen ki vágya jobban a szabadság, az egyik legfőbb európai érték, európai identitásunk egyik sarokköve után, mint az oly sokáig fogolylétben szenvedő, „elrabolt Közép-Európa”. S pontosan történelmünk zivataros évszázadai, a megsemmisülések lét és nemlét közti oszcillációja tanított meg minket a „terek közti átjárásra” az átkelés rítusaiban való jártasságra, az átalakulásra. Egyfajta létküszöb helyzetünk az oka, hogy a határok őrzőjévé válhattunk. A liminalitás, átkelés, „határmenti lét” tapasztalatairól Hankiss Elemér *Lét és Sors az európai civilizációban* c. munkájában irodalmi műveken keresztül is szerezhetünk mélyebb benyomásokat.

Madách vizionárius művében mintha ugyancsak előre látta volna azokat a tendenciákat, amik fenntarthatatlan vágányra terelték az emberiség fejlődésének menetét, amennyiben persze egyetértünk a Nyugat által dominált általános evolucionista diskurzus főirányával, miszerint az emberiség történelmében viszonylag lineáris fejlődési vonalat láthatunk. Noha kérdés, hogy a haladás, fejlődés menete valójában milyen irányba mutat, hiszen a felvilágosodás korában a magyarul forradalminak fordított revolúció eredetileg egy csillagászati kifejezésből eredt, amely a bolygók visszafelé forgására utal, azaz valójában visszatérés az eredethez. Na és mikor is érzünk készletetést valójában az irányváltásra, az addig megszokotthoz képest? Amikor végletesen zűrzavarba kerültünk, és elvesztettük addigi létünk minden viszonyítási pontját, kapaszkodóját, ahonnan még visszatalálhatunk a „kályhához”.

És noha Hamvas Béla ugyancsak korszakalkotó műveiben arra világít rá, hogy a változás katalizátora döntően nem külső körülményekben keresendő, emberi tapasztalatunk mégis a „teher alatt nő a pálma” elvét sugallja számunkra, azaz főként akkor vetjük felülvizsgálat alá addigi létünket, és világunk működési módját, amikor már nincs út előre, kívül már minden bezárult. Mint egy születés során, amikor a hely már túl szűkössé és élehetlenné vált belül, csak épp fordítva esetünkben, amikor a külső körülményeink már fenntarthatatlanok, akkor egyfajta fordított születés, vagy kétszer születés formájában, mint Hamvas is utal rá. A világválságban befelé indulunk létünk mozgatórugóit megvizsgálni, kitörni a bezártságból, mint egy báb, amikor pillangó lesz belőle. Pont az eltévedés indít a „visszaforogás irányába” az eredethez.

A magyar nemzet legkomolyabb drámája, halálélménye vagy határhelyzete a trianoni békediktátumhoz kötődik. Annak megértése céljából, hogy ez a fajta határlét, határátkelés, az élet-halál-élet ciklusán való keresztülmenetel, összetörésünk hogyan szülte meg bennünk a mindennél erősebb egység utáni vágyat, hogy képessé váljunk egyesítő erőként szolgálni nemzetek között, arról szóljon egy rövid történet a 2022-es Medzsugorjei nemzeti zarándoklatról. 2022-ben az őszi nemzeti zarándoklat előtt nem sokkal egy lengyel művész, aki látását pápai áldás után visszanyerte, hálából egy zarándokmonstranciát indított Medzsugorjébe. Ez Nagykovácsiban összetört. Megrázó, drámai kezdete volt a '22-es nemzeti zarándoklatnak az első szentmise, ahol valakit újjá kellett éleszteni, s imáink ellenére sajnos nem sikerült az újjáélesztés, elvesztettük, ugyanabban a formában már nem valósult meg az egység, mint reméltük. Közben az összetört zarándokmonstrancia kapcsán a bűnbánat fontosságáról hallhattunk, illetve a közelgő végidők

küzdelméről. Azt érezhették a zarándoklat résztvevői, mintha nevéhez méltán a nemzet legkomolyabb gyászát élhették volna át együtt, amikor is imádkozunk az eredeti egység újjáéledéséért, de ugyanabban a formában már nem valósul meg ez az egység, mint előtte, ugyanakkor, ahogy a történelem kereke, a zarándoklat menete is haladt tovább a következő állomásra. A Szentlélek vagy Mária ugyanakkor azt üzenté, hogy „ez nem a történet vége.” Igen, átéljük most is a visszavonhatatlannak tűnő megsemmisülés élményt közösen, a veszteség traumáját, a reménytelenség perceit, hogy hiábavalóak voltak az eredeti egység helyreállításáért hozott erőfeszítéseink, emberi erőnk elégtelenség bizonyult, még talán az önvád is megkísértett minket, mint ahogyan kollektív szinten is, hogy ez valamiféle büntetés. Azonban a Szentlélek, Mária szólani akart, és biztatni minket, hogy bár ez a halál hosszú évtizedekre, talán egy egész évszázadra tetszalott állapotba vonta nemzetünk lelkét, „száz év magányra ítéltünk”, azonban a megállt idő, időszámításunk újraindulhat, a beakadt kollektív mintázat feloldódhat Isten újjáélesztő kegyelme által. A Máriai lelkület, elfogadás, ahogy Placid atya fogalmazott a Gulágon töltött évei tapasztalata alapján, „a sorselfogadás művészete” által. Amor fati, a sors szeretete, megbékélés a sorssal, a modern bölcsességkutatásban a bölcsesség egyik kritériumaként találkozunk a sérülékenységgel elfogadásával. (Kulcsár, 2006, 18) De akár a poszttraumás növekedés egyik döntő tényezőjeként is említhetjük, mely alapvetően a komoly krízisekkel való megküzdés során keletkező pozitív változást, lelki – szellemi növekedést jelenti. (Kulcsár, 2006) A Jelenések hegyének lábánál, a zarándoklat következő állomásán tehát elhangzott, hogy ne gondoljuk, hogy mi azt a zarándokmonstranciát „elrontottuk” az összetöréssel. Hiszen mit is adhattunk volna mást a zarándokmonstranciához mi magyarok, mint az összetörettségünket? Hiszen ebben érték rejlik. Pontosan az az alázat fakad belőle, mint a sebekből fakadó élő vizek forrásai, ami ahhoz szükséges, amiről Kemenes atya az elején beszélt, hogy csak akkor tudunk Isten akaratának eszközeivé válni, ha elég alázat van bennünk. Így az összetörettségünk, a sebeink élő vizek forrásai, az alázat forrásai, ami arra is mutat, hogy a lelki megújulás nem a saját emberi erőnkől jön, nem mi irányítjuk, hanem Isten erejéből fakad. S ez az, amit a magyarság tud adni a világnak. Az összetörettség alázata, mint érték.

Mi, magyarok, és Közép-Európa is talán, ezt az összetörettséget, mint ajándékot, áldozati felajánlást tettük le a Jelenések hegyének a lábánál, amelyből élő vizek forrása fakad, ahogy a próféciák Magyarország küldetésére vonatkozóan előrejelezték.

Nem véletlenül adta Kemenes atya a nemzeti zarándoklat elnevezést az októberben megszervezett programnak, mivel valóban a nemzet szempontjából döntő jelentőségű lelki folyamaton mentünk át. Átéltünk valamit abból, ami nem pusztán egyéni szinten, vagy családi szinten tárolódott a kollektív tudattalanban, hanem a nemzeti tudattalan szintjén is.

Isten számára érték a mi összetöröttségünk is, hiszen pontosan ennek a törésnek a révén tudott még nagyobb alázat fakadni a szívünkől az Ő tervének a véghezvitelére. Így amagyarság ezt az összetörtséget, mint Istenhez vezető nyílegyenes út mutatjuk és ajánljuk fel a világnak áldozatként. Krisztus öt szent sebé az öt elszakított országgrész formájában hordozta a nemzettestet, amit felajánlunk, s ebből a halálból élet fakad. Örök élet, nemcsak magunk, hanem a világ számára. A világ világossága.

Így tehát pont azt adtuk a Lengyelországból indult zarándokmonstranciához, amit a magyarság megélt, és képvisel a világban: alázatot. Az összetörettségünkől fakadó alázatot, hogy emlékezzünk, minden Isten erejéből fakad. Elsősorban rá kell vessük a tekintetünket. Az önátadás imája volt egész nemzeti történelmünk, Istennek szentelt élet. Istenre irányított tekintet.

„A KONOK ÚJRAKEZDÉS KARIZMÁJA” – MÁRIÁS LELKÜLET – CSENDBŐL SZÜLETŐ HIDAK

Azt láthatjuk tehát, hogy mind Madách művében, mind a Medzsugorjei zárandoklaton a Máriás lelkület, a megállás, elfogadás csendje hoz feloldást, és az újjáéledés reményét. Ugyanis a megállás csendje, a szemlélődés egy egészen más, nyitottabb perspektívát tár elénk, amely során az adott nemzet nem pusztán saját történelmének fordulópontjait látja, hanem észreveheti potenciális szövetségeseit is, társait az úton, akik ugyanazon küldetésben járnak.

S noha történelme folyamán Közép-Európának bőven volt lehetősége a nemlét határára sodródásban, elnyeletésben megtapasztalni a megállítottság, összetöröttség egységet szülő nyomását, a liminalitásnak, határlétnek, megállítottságnak, híd-szerepünk betöltésének kevésbé drámai, ugyanakkor szintén átalakulási potenciált magában rejtő formái, forrásai is rendelkezésre állnak ma is. Mint a fent említett zárandoklatok. Érdekes szimbolika a zárandoklatok és a fent említett zárandokmonstrancia kapcsán a monstrancia felépítése maga, ami ugyanis az Eucharisztia ünnepélyes megmutatására szolgáló liturgikus edény, amelyben csiszolt kristályon vagy üvegen keresztül látható egy holdsarló alakú csiptetőbe (az ún. lunulába) fogott szentostya. Tehát ebben is azt vehetjük észre a szimbólumok nyelvén is, hogy a Krisztusban való egységünk alapja a Máriás lelkület csendje, tartópillére.⁹ Néphagyományunk is őrzi e szakrális összefüggéseket, univerzális lelki-szellemi törvényszerűségeket, mint a néprajzkutató Tánzos Vilmos gyűjtéséből tudjuk a mondás, „Élj a hold járása szerint!” (Tánzos, 2008, 65) arra utalt, hogy Babba Mária lámpása, a Hold fényénél mindent lát.

A zárandoklatok célja ebben a csendben való elmerülés, kilépni addigi valóságunk megszokott kereteiből, gondolkodási sémáiból, időhorizontjából, ahogy maga az ecclesia szó is kihívottakat jelent. Ferenc pápa is arra serkenti a híveket, hogy ne sajnálják az időt a pihenésre, feltöltődésre, hiszen a szemlélődő lelkiállapot kitérít az érzékelésünk horizontját, kiszakít önközpontúságunkból. A szív ökológiája című beszédében arra buzdít, hagyjunk időt magunknak megállni, a szemlélődő lelkiállapotba kerülni, hiszen az együttérés is így növekszik bennünk, és ha képesek vagyunk a kikapcsolódásra, szemlélődésre, akkor egyre kevésbé leszünk önközpontúak, feloldódva egy önfelelt állapotban.¹⁰

Martos Levente Balázs püspök atya a Szív című jezsuita magazinban (2021) ugyancsak arra emlékeztet, hogy a zsidóság esetében a szombati pihenőnap kifejezetten identitásképző jelentőségű volt. A pihenés során ráhangolódunk, vissza kerülünk a teremtés, az élet eredeti ritmusára, amelyet Isten adott. Valamint figyelmeztet, hogy a szolgaság nemcsak történelmi kényszer, hanem belső kísértés is, amelybe a nép visszaeshet, amennyiben az emberek nem támogatják, bíztatják egymást a közös szabadság ajándékában való kitartásra. Mint kifejti, a nyugalom, héber menühá az eredet szemlélését jelenti, a kezdetek, az ajándék befogadása és megújítása során talál meg minket.

Mint Bartos Mónika a Magyar Parlamenti Imacsoport tagja, Ahol az Ég és a Föld összeér - Keresztény zárandokhelyek” című konferencián fogalmazott a zárandoklatok jelentőségéről az Isten által adott rend és teremtés ritmusa kapcsán: „A zárandokhelyek és az ott megtapasztalt légkör, az olyan képességeket is kinyit az embernél, amikről azt gondolta, hogy nincs is benne, vagy már rég elfelejtette. (...) hogy tudunk megszólalni, ha meg kell, és elcsendesni, ha el kell.”

⁹ Sarlós Boldogasszony, holdsarló szimbolika, lásd még: Babba Mária, Napba öltözött, és holdsarlón álló.

¹⁰ Lásd még: Timothy Keller: Az önmagunkról való megfeledkezés szabadsága. Kolozsvár, Harmat-Koinónia, 2023.

„MAGYAROK, NEM LESZTEK EGYEDÜL!” – CSENDEN SZÜLETIK AZ ÉLET

Érdekes példa arra, hogy ebben a Máriás útban, lelkiületben az egyesítő híd-identitás, küldetésünk betöltése felé osztozunk Közép-Európa más népeivel, hogy tavaly a nemzetközi zarándoknapon pont a régi Regnum Marianum templom helyett épített új Regnum Marianum templom előtt csatlakozott zarándoklatunkhoz egy lengyel zarándoktársunk, akivel beszélgetve rácsodálkoztunk nemzeti történelmünk fordulópontjainak hasonlóságára, s ebből fakadó küldetésünk párhuzamaira is.

Az újrakezdés, Mária királyságának újjáépítése is egy csendes szemlélődő jelenlétben való találkozásból, forrásból indulhat ki. Az imában való egység által. S amikor ez kitágítja horizontunkat, akkor felfedezzük, hogy nem járunk egyedül ezen az úton, az engesztelő küldetésünkben, a darabokra szaggatottságban, s ugyanakkor az újjáéledés útján sem. Mint Dariusz Dabrowsky a lengyel szeretetláng mozgalom vezető alakja fogalmazott 2023 őszén a Szeretetláng Fesztiválon: „Magyarok, nem lesztek egyedül, amikor Isten előtt térdeltek. Mi, lengyelek ott leszünk veletek.” Előadásának címe: „Küldetésed van, indulj!”¹¹ De mi is indít minket igazán az egység szolgálatára? Niklaus Brantschen jezsuita atya és zen mester válasza: „A csend megindít.”¹² Mint fogalmaz a svájci vallásközi párbeszéd központjaként működő Lassalle Ház környékét mintegy holdudvarként szövik át a vándorutak, s „e holdudvar fénye a csend.” (Brantschen, 2019, 9) Mint kifejti, a csend, mint ősforrás a Föld minden nagy kultúrájának és hagyományának közös gyökere, amelyben az ember visszatérhet az eredethez. Valódi találkozás, dialógus csak ebből fakadhat, minden egyéb párbeszéd hasztalan erőfeszítés korunk túlélésére, a világgal való eggyé válás által megkívánt áldozat kikerülése.

Brantschent a japán jezsuita misszió nagy alakjának szellemisége Hugo Lassalle SJ inspirálta, aki a hiroszimai atom-bomba-támadás túlélőjeként fogalmazta meg saját küldetését. Álláspontja szerint vallásbéke nélkül nincs világbéke sem. S ennek alapja egy olyan dialógus, amely a másik alapokig hatoló megértését feltételezi. Modelljét „Via integrális”-ként ismerjük, azaz az egyesítés útja, vagy egyesítő út.

A csendben és megállásban tárul fel végső soron az a perspektíva, amely kulcsot jelent az egyéni és akár nemzeti szintű szabadság, beakadt történelmi mintázatok felülmúlásához, ahogy Yaacov Darling Khan fogalmazza meg, „az egy másodpercnyi tudatosság. Amikor leállítod az újra és újra pörgő mozi filmkockáit, kimerevíted, és abban a megállásban van a szabadság kulcsa.” A kényszersors, örökölt sors, vagy a választott között, ahogy Szondi (1996) nyomán hozzátehetjük.

Természetesen a katolikus egyház lelkiismereti mozgalmi közül itt említhetjük Chiara Lubich nevét is, és a Fokoláre mozgalmat, amely hasonló célokat tűzött ki zászlajára. Mint ő fogalmaz: „Ennek az egységnek a halál az ára, de élet fakad belőle.” (Lubich, 2015) Versegi⁽²⁰¹⁸⁾ imacsoportok szupervíziója kapcsán sorolja fel Isten „teremtésmódjait” biblikus alapon, miszerint először is „Szava által teremt.” (Itt konkrét értelemben a Szentírásra, Igére, és a megtestesült igére is gondolhatunk.) Másrészt éppen ennek ellentéte a visszavonódás képessége, a csend ereje által. E kettőből ez utóbbit szokta Európa kihagyni, de a kereszténység visszaemelheti. Mint Mustó Péter atya is felhívja rá a figyelmet könyvének címével tömören: Csendben születik az élet.

¹¹ 2023. augusztus 26. Máriaremete

¹² Stille bewegt. Pontosan a csend mozgat meg, mozdít.

ERDÉLY AZ ÖNKORMÁNYZATISÁG, AUTONÓMIA, SZABADSÁG „TERMŐVIDÉKE”

A Diploma Andreanum óta Erdélyt tulajdonképpen az autonómia, szabadság gyakorlásának őshazájaként ismerjük. Noha a történelem vihara jócskán megtizedelte az erdélyi magyarságot, mégis többek között a Fekete Március (1990. március 19-20) megmutatta, hogy amiről Európában az Unió intézményeiben szakpolitikák születnek, az Erdélyben a legkeményebb diktatúra megtorló intézkedései ellenére is élő valóság volt. Ott is érvényesült tehát a jelszó: „Magyarok, nem lesztek egyedül.” A testvériség élő hídjai voltak tehát, amelyek az üldöztetést, áldozatokat is vállaló népek történetét összekötötték Közép- és Kelet-Európában, így tehát történelmi örökségünk és küldetésünk is egyúttal a Szentatya által is említett testvériség hídjait ápolni, szolgálni minden lehetséges eszközünkkel emlékeztetni összetartozásunkra. Mivel a Szentatya által is kiemelt „testvériség hídjai”, a szolidaritás, az európai értékek és identitás egyik sarokköve, ezért ezzel a tanulmány zárórészében még foglalkozunk.

A „LÉTEZÉS KÉPESSÉGE”

XVI. Benedek a természettudományos gondolkodás kapcsán hívja fel a figyelmet arra, hogy noha ennek módszertanával kétségkívül jelentős tudásra tettünk szert, azonban ha kizárólag ezt a gondolkodásmódot alkalmazzuk, „légüres térben áll a természetfölötti hatalom trónusa, amelyre magunkat ültettük.” Összeomláshoz vezethet ez az egysíkú, cselekvés- és emberközpontú világlátás, mint összegzi: „A cselekvőképesség a dolog egyik oldala, a létezés képessége pedig a másik (...)” Ratzinger (1993,18)

Európa és az Észak-atlanti világban dominánssá vált világkép önközpontú, antropomorf cellájába záródott ember nem szeret megállni, csendben lenni. Noha mint az idei Ökumenikus imahét is rávilágít, a világ válságzónáiban az erőszakot, reményvesztettséget, kétségbeesést egyedül a szeretet csendje képes megállítani.

Clarissa Pinkola Estes (2017) a klinikai szakpszichológia és a világ mitológiai, népmese kincse alapján ugyancsak azt a következtetést vonja le, hogy a Nyugat a valóság eme részét, a csendet, a megállást, és a halállal való szembenézést el akarja kerülni, az ember mindenhatóságába vetett vak hitében pedig ezek ignorálásával pont a megújulás lehetőségét veti el magától. Mint írja az élet-halál-élet ciklus így nem lehet teljes, ami pedig az ösztönös természet építőeleme bennünk, ősképi szinten. „(...) Gondos tanító, nekünk csak tempóját kell felvennünk.” (Pinkola Estes, 2017, 150-151)

S ez talán a döntő különbség a nyugati és keleti gondolkodásmód között. A nyugati gondolkodásmód inkább cselekvésközpontú, aktivista, mint láthatjuk ezt az amerikai vagy éppen francia külpolitikában is, míg a keleti gondolkodás jóval inkább az „Idők áramára” hangolódásban képzelet el a modus vivendit.^(Curtis, 2013) Ezt keresztény szóhasználatban az idők jeleire figyelésnek mondanánk, ami jóval inkább illeszkedni szeretne egy már kialakult rendhez, a Teremtés nagyobb egészének kibomló áramához, mintsem formálni. Gandhi, de saját reformkori gondolkodóink ugyancsak erre a kontemplatív jelenlétre, létmódra alapozták politikájukat. Noha a reformkori politikusok életszakszától is függ, hogy mennyire merültek el saját hagyományunkban, hiszen eredetileg gróf Széchenyi István is a

nyugati világkép, felfogás által inspirálódott¹³, s csak idővel tudott áthangolódni saját gondolkodásmódunkra és a „magyar életközösség munkamódszerére”.

Mint Karácsony megragadta ezt:

„A magyar lélek már sokszor elpusztulhatott volna a kimért tér és a kimért idő oki-okozati viszonyában. Nincs annak okos magyarázata, miért maradt meg mégis. Csoda ez. Nem a sült galamb csodája, de csoda. Meg ne foszd a magyar lelket „csodálatos”-ságától, mert belepusztul! Új meg új csodák viszik tovább, és éltetik új meg új ezredéveken keresztül. Nem a szalmaláng, a Pató Pálék, a széthúzás és a sült galamb népe a magyar. A végtelenség és örökkévalóság csodaképpen élő lelke ő. Ázsia és Európa öleléséből született lélek. Addig mindenesetre élni fog, mert addig dolga van, míg Ázsia és Európa egyik nem lettek. Még egy ezer évet tehát igencsak. Lehet, többet is. Csoda lesz, ha fel nem őrlddik, de ez a csoda meg fog történni mégis. Elfér a végtelenségben, és telik az örökkévalóságból.” (Karácsony, 2009, 28)

A sakk olimpia 100 év után ismét magyar földre tér vissza, hazánkban rendezik meg idén, s mint egy sakkmester, Juhász Béla fogalmazott, a sakkban a leglényegesebb a „döntési pontok kiválasztása”.

Ezen a ponton pedig elérkeztünk végre ahhoz a kérdéshez, hogy mit adott tehát a kereszténység és a magyar gondolkodás, a közép-európai léttapasztalat Európának?

Kulcsokat, megváltó pontokat. Egy olyan összetett, komplex, magasabb szintű gondolkodásmódot, amellyel képesek lehetünk a mostani többszintű válsághelyzetekben helyt állni, és felülmúlni azokat. Európa és a világ többszintű válságában tehát ebből a forrásból meríthetünk. Válaszúthoz érkezett az európai kultúra, amelyben a döntés a mi kezünkben van, hogy melyik elágazást választjuk, ezen a bifurkációs ponton. S ebben az átalakulási, változási folyamatban a kereszténység a „megváltó pontokat” villantja fel számunkra, mint választható ösvény. Hiszen amint Viktor Frankl emlékeztet minket, vagy akár Assagioli, nem pusztán tudatalatti készletekről beszélhetünk, hanem vallásos tudattalanról, mint Frankl írja *A tudattalan Istenről* című munkájában. S a szellemi tudattalan a jövő lehetséges csírái között az emberileg addig meg nem valósított, de rendelkezésre álló lehetőségeket, alternatívákat mind felkínálja, hívogat.

Egy olyan világhoz való hozzáállást ad tehát a keresztény, katolikus, valóság teljességére nyitott gondolkodás, amely a világ egészének harmóniáját veszi kiindulópontként, s abban képzei el a saját helyét. Amit nyugati, azaz a fentiek értelmében féloldalas, töredékes világképpel, gondolkodásmóddal, a kimért tér és idő keretei között nem lehet, de „magyarul gondolkodva”¹⁴ és katolikusként, azaz a szó eredeti értelmében a valóság egészére való nyitottsággal, a bibliai paradoxonok megértésének, megélésének segítségével, azok értelmezési keretében táguló, nyitott gondokodás-

¹³ Álljon itt egy erre mutató anekdota a grófról:

Tóth Béla: *A magyar anekdotakincs*. Budapest, Gondolat, 1986. 137. A szegény angliusok

Gróf Széchenyi Istvánnal történt, hogy utazás közben, míg lovait váltották egy faluban, a sok parasztember pedig odagyülekezett a kocsija körül, meglátandó azt a derék hazafit, aki annyi jót és nagyszerűt hozott már létre a hazában, Széchenyi beszédbe ereszkedett velük, azaz ő beszélt nekik, azok pedig hallgatták csendesen.

Elmondá a nagy gróf, mennyi földet utazott ő már be, járt Angol-, Német-, Franciaországban, milyen szorgalmasok ott az emberek, mily roppant munkásságot fejtenek ki, mennyit dolgoznak!

Célja volt a nagy hazafinak az elmondottakkal a munka és a dologosság nagy becsét megismertetni az őt hallgató néppel, s egy percig félbeszakasztá beszédét, remélvén, hogy valamelyik a parasztok közül fel fog szólalni, s oly valamit mondani, ami oda mutat, hogy ők a dolog és fáradhatatlan munkásság értékét és szükséges voltát átlátják; de mennyire volt kellemetlenül meglepve, amidőn a hallgató parasztok közül egyik, vonatkozólag a külföldiekre, akik oly sokat dolgoznak, sajnálkozó hangon csak e szót mondá:

-Szegények!”

¹⁴ Utalás Barabási László: *Magyarul gondolkodni* c. könyvére. Pilisszentiván, Fríg Kiadó, 2006.

móddal, a teresség ajándékával, végtelen felé nyitott kognícióval, igen. Ez a magyar lelki alkat legdöntőbb aspektusa, a nyugatitól eltérő, „egész-ségesebb” létszemlélet alapja tehát, hogy ha a légzéssel akarnám szemléltetni a szemlélődő létmódot, a kontemplatív világképet, hogy a belégzés, beszívás mellett kilégzésre, elengedésre is képes, és a légzések közti szünetet, nemlét létjogosultságát is elfogadja. Így aztán a lét és nemlét közti oszcillációból, villódzásból létrejöhét a létezés valódi násza, eksztázisa, és metamorfózisa. És az átalakulások során az egyesülés révén a világgal így, áldozatokat is vállalva ezért az egységért mindig jobban rátalál önmagára is.

Teilhard de Chardin úgy fogalmazza meg ezt a Mindenség himnuszában:

„...a Világ evolúciós szerkezete következtében csakis egyesülésünk által találhatjuk meg személyiségünket. Nincs szellem - szintézis nélkül. (...) Az őt vonzó Omega hasonlatosságára, az elem azáltal válik személyessé, hogy egyetemessé teszi magát.”

Szerelem, színeváltozás a keresztény identitásban

Teilhard de Chardin (1970) A mindenség himnusza c. művében a világ egységesülésének kifejezését használja erre a folyamatra. Szabó Ferenc (2019) jezsuita az L”Éternel féminin c. konferencián Teilhard de Chardin álláspontját összefoglalva úgy fogalmaz: „A világmindenség kozmikus fejlődésében alapvető szerepet tulajdonít a szexualitásnak, szerelemnek.”

Megfogalmazza, hogy „a szerelem a legegyetemesebb, legtitokzatosabb, legfélelmetesebb kozmikus energia, a szerelem mindenütt jelen van (...) mindent áthat mint látens mindig ott lévő hajtóereje, mozgatórugója cselekvéseinknek.¹⁵ Ez az egyesülés iránti vágy, nem pusztán a testek vonzása, hanem a lelkek egyesülési ösztöne is, amit a szeretet, egység tudata vezérel, végső soron Isten. Tehát a szexualitás nem öncélú, mint Freudnál, hanem az isteni szeretet és egység érvényre jutását megtettesítő erő, beépített ösztön. Az embert Isten, azaz az egység iránti vágya mozgatja, nem pusztán a testek szintjén megvalósuló vonzás. Nem lehet leválasztani a testek vonzását az egyetemes testi-lelki-szellemi összetartozás utáni vágytól, egyesülés vágyától. Ez a mélyebb egység az, ami nem pusztán testek találkozása, s nem pusztán testek találkozásának vágya mozgatja, hanem Isten-keresés. Mélyebb egység az anyaginál, testinél. Teilhardnál így jelenik meg: „Az anyag lelki hatalmának csúcspontján felragyogott a testnek és a nőnek lelki hatalma.” (Szabó, 2019) Szondi is ezzel egybehangzóan állapítja meg, hogy az én hitfunkciója a legerősebb, az Istenbe vetett hit, vágyódás.

Ahogy fogalmaz: „(...) az ember hitfunkciója sorsépítő, mivel az, mint híd funkcionál az emberfeletti szellem és az emberi, összemberi öröklött és ösztöntermészet között. [...] Csak a hitfunkció alkalmas arra, hogy az ember öröklött sorsával megbékítse.” (Szondi, 1996, 35)

Ezt V. Frankl nyomán „tudattalan vallásosságunk” is hívjuk, amely egyenrangúan erős ösztön a fizikai életösztönhöz, a szexualitásra ható tényezőkhöz képest, tehát a libidóhoz hasonló intenzitású ösztönkésztetés az emberi psziché hajtóerői közül. Frankl azzal is igyekszik alátámasztani azt, hogy a szeretet által létrejövő lelki egység, a testinél mélyebben gyökerezik az emberi pszichében, s erősebben hat, mint a szexualitás, hogy saját koncentrációs táborban, azaz élet és halál közti határhelyzetben szerzett alapvető tapasztalásait veszi számba. Ekkor ugyanis a szexualitásra való hajlam már régen kihuny a legyengült rabokban, s ami mégis életben, létben tartotta őket, megfigyelési szerint az

¹⁵ Elhangzott a L”Éternel Féminin – Az Örök Női – Nőiség és fenntartható társadalmi egyensúly c. interdiszciplináris konferencián 2019. november 28-án az MTA Könyvtár és Információs Központjában Szabó Ferenc SJ előadásán Szabó Ferenc (Távlatok, Budapest): Az Örök Női Teilhard de Chardin tanításában

a szeretetben való lelki egység tudata volt, hogy valaki várja az adott illetőt. Elhangzott a L'Éternel Féminin – Az Örök Női – Nőiség és fenntartható társadalmi egyensúly c. interdiszciplináris konferencián 2019. november 28-án az MTA Könyvtár és Információs Központjában Szabó Ferenc SJ előadásán Szabó Ferenc (Távlatok, Budapest): Az Örök Női Teilhard de Chardin tanításában haza. West (2017, 49-50) szerint „A szeretet és a nemzés Szentháromságon belüli misztériuma végtelenül meghaladja az emberi szerelem és nemzés misztériumát.” Ugyanakkor kiemeli, Ferenc pápa gondolatait, miszerint: „a házastársi közösség templomában maga a Szentháromság van jelen.” Szent II. János Pál A test teológiája című művére utalva méltatja egyúttal Ferenc pápa szexualitásra utaló gondolatait is, mint magasztos látomást, amelyben Szent II. János Pál egyenesen odáig megy, hogy istenképiségünk ezen értelmezése „talán egyben az ember értelmezésének is a legmélyebb teológiai szempontja.”

Joggal ítélték meg úgy, hogy ezzel az interpretációval a legforradalmibb újítást, megújulást hozta a teológiai gondolkodásban a huszadik században. Nem véletlen, hogy még a nemzeti identitásban is bizonyos pontokon tetten érhető magának a szerelemnek, mint döntő létélménynek a megjelenése, mint alapvető konstituáló tényező. (Például az 1956-os forradalomról megemlékező művészeti alkotás Petőfi versére utaló címében: Szabadság, Szerelem.) Az, hogy a szerelem az valóban Istennel is összeköt, Istenhez vezető útként tekinthetünk rá, arra nemcsak bizonyos keleti eszmerendszerek, filozófiák emlékeztetnek minket, hanem a saját magyar hagyományunk, népköltészetünk, népdal kincsünk, de mindennél szembetűnőbb és egyértelműbb formában nyelvünk is jelzi az összefüggést kifejezéseinkben, mint „Szerelmes Isten”. A magyar bibliafordításban is Krisztus színeváltozás története kapcsán olvashatjuk: „Mikor ő még beszél vala, ímé, fényes felhő borítá be őket; és ímé szózat lőn a felhőből, mondván: Ez az én szerelmes Fiam, a kiben én gyönyörködöm: őt hallgassátok.” Mt 17,5. A „visszavonódás” teremtőereje által, valami személyén túlmutatónak hatalmat, irányítást átadni képes attitűdben rejlik. Ez részletesebben kifejtésre kerül Isten teremtési módjai között Verseginé. A mi szempontunkból itt most csak annyi lényeges ebből, hogy a színeváltozás, egyfajta „módosult tudatállapot” létrejöttének leírására a magyar bibliafordítás a „szerelmes” szóval írja le Krisztust.

Tehát a mi gondolkodásmódunkban, nyelvünkben, belső reprezentációinkban a szerelem szervesen kapcsolódik az istenképhez, s az átalakuláshoz, „módosult tudatállapotokhoz”, amely a sikeres vezetésnek is egyik döntő kritériuma. Ahogy Werlen fenti definícióját tekintjük, a katolikusság a végtelenségig táguló szív példájára tehát egy olyan vezetés- és létmódot is jelent, melyben egyfajta extatikus, önkívületi, vagy módosult tudatállapotban kitágul az én, s a jelen egyidejűleg, s megállhat az idő. Tehát pont ellentétesen, mint korunk modern embere véli, pont a lassítás által tágul az idő, pont a megállás által tágul ki a jelen, s szabadulhatunk az idő fogságából.¹⁶

Egy beszélgetésben Zsolt Péter szociológus a Nemzeti Tehetség Program keretében, arra a kérdésre, hogy mi a döntő feltétele annak, hogy egy közösségben, munkahelyi légkörben a múlt terhei által meghatározott transzgenerációs atmoszféra, működésmódok, szereposztások dominálnak avagy a Csíkszentmihályi által „flow” kifejezéssel illetett áramlással való eggyé válás, az élet lüktetésével való egység, azt felelte, „az, hogy mire fókuszáltatjuk őket.”¹⁷

A kereszténység, és a hiteles Isten-keresés tehát az egységre irányított fókusz által a megváltó pontokra fókuszáltat¹⁸ minket. A kereszténység azt a hozzáállást adja a világhoz, miszerint életünket nem a korlátok, hanem a lehetőségek

¹⁶ A szerelemre vonatkozó rész a Konnektivitás – a Teremtés titka - Keresztény vezetés- és szervezetelméletek Konnektivitás, szubszidiaritás, szolidaritás-testvériség a keresztény és a magyar gondolkodásmód talapzatán c. doktori szigorlati dolgozatom részét képezi.

¹⁷ Zsolt Péter Egy életmentő történet című (Budapest, Eu-Synergon, 2020.) Márton Áron életével kapcsolatos regényében ugyancsak úgy utal a férfi főszereplőre, aki a püspök életének megmentéséért küzd, mint akinek a szerelem az identitása. „Az ő identitása a szerelem.”

¹⁸ A „megváltó pont” kifejezést a Szent Szív nővérek Mese utcai kápolnájában Földvári Éva neurobiológus és táncterapeuta imaalkalmán hallottam, ahol a személyes változástörténeteink „megváltó pontjaira” fókuszáltatta a résztvevőket. Csókási Anna nővérnek és Balkovich Ilonának is kifejezem a hálám az imaalkalmakon való vezetésért.

határozzák meg.¹⁹ Mint Mihalec Gábor pszichológus kifejti, a sokszor mesélt történeteink egész generációk identitását formálják. Tehát a keresztény örökség által formált Európát, és európai identitást a keresztény gondolkodásmód a megváltásra irányított gondolatok által helyezte a világ szellemi élvonalába. Nathalie Becquart XMCJ, a püspöki szinódus altitkára a tekintély definícióját egy vele készült beszélgetésben így ragadta meg: ez az embereket szabadabbá tevő erő.

Európa sötét évtizedeiben, a diktatúrák időszakában is a kereszténység őrizte a szabadság lángját Közép- és Kelet-Európában, amiből erőt meríthettek, és ami újjáélesztette a közösségeket, társadalmi kötőszöveteket a rendszerváltási folyamatokat követően. Mint Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes nemrégiben a piarista rend honosításának ünnepén tartott beszédében emlékeztetett, a piarista rend a magyar történelem folyamán bemutatta a kereszténység és a nemzet helyes viszonyát főleg a náci és kommunista diktatúrákkal szembeni ellenállásával. Mint mondta, meg tanulhatjuk a piarista rendtől azt, amit úgy nevezhetünk, hogy „a konok újrakezdés karizmája”.²⁰

Zsolt Péter szociológus Márton Áron életéről kutatva, és ferences szerzetesekkel a rendszerváltás környékén készített életútinterjúk alapján *Egy életmentő történet* (2020) című regényében úgy fogalmaz: van egyetlen olyan intézmény, ami a volt keleti blokk államai közül, a kommunista időszakban is relatíve megőrizte az autonómiáját, és ez az erdélyi katolikus egyház volt. Bátor, okos, és a hatalom számára láthatatlan embereknek köszönhetően, akik jól megszervezték magukat, és éppen ezért rendszer állt szemben a rendszerrel, struktúra a struktúrával, és egyének egy monstrummal, amivel szemben nyilván egyéneknek nem lehetett esélye. Az egyház struktúrájának azonban igen. Gondolhatunk a máriás mozgalmak, katolicizmus szerepére, felszabadító erejére a lengyel rendszerváltásban is.

Kulcsár Zsuzsanna (2009) református pszichológus a poszttraumás növekedés jelenségének egyik legkiválóbb hazai úttörője, kutatója a poszttraumás növekedésre vonatkozó hazai és nemzetközi empirikus kutatási eredmények alapján úgy magyarázza a keresztény gondolkodásmód felszabadító erejét, hogy amikor a különböző igei szakaszok szenvedést is hálával fogadják, akkor nem arról van szó, hogy egyfajta mazochista, szenvedést kereső attitűddel van dolgunk. Hanem - ahogy a komoly traumát átéltek körében megfigyelt poszttraumás növekedés lelki jelenségének vizsgálata során rávilágítottak annak magyarázó tényezőire - itt azt láthatjuk, hogy a szenvedés kiszabadíthat a hétköznapi, helyhez és időhöz kötött gondolkodás szűk korlátai közül. Mint írja: „A nyitott gondolkodás itt kulcstényező. A formális gondolkodás határainak átlépése, a „végtelen kogníció” szintén a vallás és a magasabb agyi funkciók kapcsolatára enged következtetni.” Kifejti, hogy „a bibliai paradoxonok túllépnek a formális gondolkodás határain. Reményt keltenek minden helyzetben, de nem azért, mert illúziókba ringatnak, hanem azért, mert egy tágabb horizontra nyitják fel az ember szemét. (...) Aki ezt a perspektívát megtapasztalta, a szabadságot tapasztalta meg, amit többé-kevésbé nem cserél fel. (...) Kulcsár (2009, 64) Hiszen, mint Previc (2006 In: Kulcsár, 2009, 88) megerősíti a kozmonauták tapasztalataival is, a vallás a tér és idő kiterjesztése a végtelenre és az örökkévalóságra, ahogy arra korábban a magyar gondolkodásmód kapcsán Karácsony Sándor nyomán ugyancsak utaltunk. A szerző ugyancsak megállapítja, hogy a vallásos aktivitás, a meditáció, a transz-állapotok, misztikus élmények során megfigyelt fiziológiai aktivitás fokozottabb környezettudattal jár együtt. A jelentudatosság (mindfulness) összetevői a vallásossággal párhuzamban vannak a poszttraumás növekedés bejósoló tényezői között. Ez pedig az énszolgálat háttérbe szorulását is jelzi a tárgyszolgálattal szemben, azaz a reflektálatlan tudat egyfajta totális figyelmi állapota egy kiterjesztett figyelmi állapot, amelyben a minket körülvevő valóság jóval tágabb egészét érzékeljük, mint az önreflektív, saját magunkra vagy egyes jelenségekre szűkülő reflektált tudatállapotban. Alapvetően tehát ez a totális figyelmi állapot, jelentudatosság a valóságérzékelésünk egocentrizmust meghaladó szintjére emel minket, s mint a kutatások igazolták, e tágabb érzékelésmód negatívan korrelál számos lelki nehézséggel. Azaz aki gyakran kerül ebbe

¹⁹ Elhangzott a Magyar Paraszport napja február 22-én az Olimpiai Parkban, Dr. Schmidt Ádám, Sportért felelős államtitkár Honvédelmi Minisztérium

²⁰ Elhangzott 2024.02. 23-án a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskolán

az én-fókuszú kitérítő tudat- és lelkiállapotba, az kevésbé depressziós, szorongó, kisebb a szégyenérzete, és erősebb az önértékelése. A prozociális viselkedésnek pedig nyilvánvalóan egyéb társadalmi gyümölcsei is keletkeznek. A már említett Fokoláre Mozgalom deklarált célja ugyancsak döntő hozzájárulás volt az európai egység gondolatához, Chiara Lubich megfogalmazásában az ő feladatuk az egység karizmájával szolgálni az egység lelkeségét Mária Művén, a Fokoláre Mozgalmon keresztül. Mint mondta, a mozgalomban való részvétel során szinte Mária lelke él bennük, Mária lelke a saját lelkük lesz. „Mindannyiunkat úgy láttunk, mint egy kis Máriát, aki lányaként hasonlít Hozzá.” (Lubich, 2017, 27)

Cselényi István atya „A Szentlélek anyai arca” c. munkájában (2021) elemzi a Szentlélek fogalmát, és a kereszténység legkorábbi időszakában kiemeli, hogy mind az ó- és újszövetségi fordításokban, emellett három kiemelkedő teológiai emlékekben a Tamás-aktákban, Aphrahat és Szent Efrém írásaiiban is nőneműként jelenik meg a Szentlélek szó. Tehát az az egyesítő, integráló „identitás” ami a Szentlélek erejéből fakad, ilyen értelemben is valamiként „Isten női arcához” attribútumaihoz köthető. A lágysághoz, a „vízszertű” működéshez, ahogy immáron a nyelvész Benkő Emő népmeséinkre, mitológiánk kincseire, szimbolikájára utalva is „vízből születő hősokeket” említ, Árgyélus meséje az egyik jó példa, amelynek lényege az engesztelő áldozat.

Mivel végig az identitásunk küldetésünk fényében történő meghatározottságára igyekezett fókuszálni az az írás, így most az elmúlt években kapott, hazánkra és közép-európai régióra fókuszáló üzeneteket következik, amelyek megerősítik a Szentatya által is megfogalmazott híd-identitásunk szerepét, amely értelmezésben a prófécia által jelzett engesztelő küldetésünk fényében válik érthetővé.

Damian Stayne (Cor and Lumen Christi) amikor 2012-ben Magyarországon járt, ezt a képet kapta Magyarországról: Magyarországról az élő vizek forrásai fakadnak, melyek átfolyanak a környező országokba, és ott is ettől élő vizek indulnak folyni.

Regina Collins pedig azt mondta a regionális karizmatikus találkozón (2015. május, Törökbálint), hogy évekkel ezelőtt azt kapta, hogy Magyarország lesz Európa spirituális megújulásának a forrása. Azt gondolta, hogy itt megtérnek az emberek és elmennek a szomszédos országokba hirdetni az Igét, de Isten korrigálta a látását, és azt mondta, az fog történni, hogy itt olyan csodák és jelek történnek, hogy az emberek ide áramlanak megnézni, mi folyik itt, itt megtérnek, és ők maguk mennek vissza és viszik a hírt a hazájukba Istenről.

Imádkoztunk Ugandában, és Isten szólt hozzánk – nemrégiben – Európának ezzel a részével kapcsolatban, az itt élő nemzetekkel kapcsolatban: Európa reménysége Európa keleti kapujában van. Európa keleti kapujának egyik nemzete Magyarország. Ma, Ugandában, vannak emberek, akik minden nap imádkoznak és börtölnek Magyarorszáért, Szlovéniáért, Horvátorszáért. Ezért a térségért, mert ezt a térséget mutatta nekünk Isten. S tudjuk, hogy Európa számára a reménység az, hogy Isten ezen a kapun keresztül tudjon betörni Európába.

Fábry Kornél püspök atya a 2023-as Szeretetláng Fesztiválon Máriaremetén beszédének elején Elke Mölle próféciaját ismertette Magyarországról.

Elke Mölle 2014. szeptemberében – az Augsburgi Imádság Házából – azt kapta, hogy Magyarország mint Eszter királyné áll Isten tróntermében; feladata a szomszédos népek és Európa visszanyerése Istennek:

„Harcosok nemzete vagytok. Úgy, ahogy Dávid hősei. Legerősebb fegyveretek és hivatások a közbenjárás. Elő fogjátok készíteni az Úr útját, hogy vissza tudja nyerni Európát Isten Királysága számára. Közbenjárásokkal ellenőrizni, uralni fogjátok a spirituális léghatárt. Így az Úr földi csapatai be tudják venni Európát. A Szentlélek vezetésében

Európa szellemi vezetői, prédikátorai és a tanítói ismét tisztán, királysági módon fognak látni. Többé már nem fogja őket félrevezetni semmi, a Királyra fognak fókuszálni – a ti imáitok hatására.

Látlak benneteket szellemben. Sok fegyverrel vagytok felszerelve, nehéz fegyverekkel, veszélyesek vagytok az ellenségre. Bátrak vagytok, merészek, és soha nem adjátok fel. Nem fogtok meghátrálni, le fogjátok hozni Isten Királyságát a földre, meg fogjátok jeleníteni Isten Országát. Harcos menyasszony lesztek, aki teljesen bele van szerelmesedve a Királyba. És Ő felétek nyújtja jogarát, és megadja nektek, amit kértek Tőle, mert megérintettétek a szívét. Magyarország, te az Úr kedvese vagy, szemed egyetlen pillantásával elrabolta a szívét. Szép vagy Magyarország, drága vagy, nagyon szeret téged az Úr!”

A TESTVÉRISÉG HÍDJA – TITOK IDENTITÁS- AZ ENGESZTELÉS HÍDJAI

A Ferenc pápa által említett testvériség hídja, engesztelő küldetésünk szempontjából a nemzetet, társadalmakat összekötő szálak alapjai, identitásunk talapzatának megvilágítása döntő tényező. Mint a magyar nemzet tudattalanjára vonatkozó kísérletsorozatból (Zseni- Jelenczky, 2017) kiderül, identitásunk egyik erős alkotótényezője a titok. Azok a tartalmak, amelyekről hiányos a tudásunk, vagy téves, és ezáltal szakadékok képeznek generációk között és családokon belül, különböző társadalmi csoportok között.

A titkok jelentős része köthető az előző rendszerhez. A diktatúra által elhurcolt, kitelepített, megkínzott politikai elítéltek és családjuk sorsáról eddig nem sok transzgenerációs hatásokat vizsgáló kutatás született, szinte az egyetlen ilyen Kőrösi Zsuzsanna és Molnár Adrienne: Titkokkal a lelkemben éltem c. kutatása, amely az 1956-os elítéltek gyermekeinek sorsával foglalkozik. Ebből is kiderül, hogy ahol nyíltan beszéltek a történekről, a rendszer működéséről, az édesapák elhurcoltatásának valós okairól, ott kevésbé lettek szorongóak a gyerekek, és kevésbé váltak a hatalom manipulációinak áldozatává a későbbiek folyamán. »Én mindig büszke voltam apura, és mindig úgy gondoltam, hogy amit tett, azt ő az országért, a hazáért, és tulajdonképpen értünk tette. Büszkeséggel tölt el, hogy ő legalább tett valamit ezért az országért, és így emelt fővel megyek ki a temetőbe.« (Andi József) – részlet a könyvből.

A számos előző rendszerhez és a „rendszer ellenségeihez” kötődő titkok másik nagy csoportja a kényszermunkatáborokban szenvedett honfitársaink sorsa. Szüneteseikről, a táborokban átélt körülményekről nem szabadott beszélniük, a hallgatás csendje, ahogy Bódi Ferenc találóan fogalmazott a „Tiltott gyász”²¹ érzete lengte körül az így kialakult társadalmi, közösségi tereket, atmoszférát. Társadalom-lélektani szempontból, a nemzetlélek gyógyulása szempontjából döntő jelentőségű mind a tanulmány által megvilágított kutatás, mind a tanulmány bátor kiállása, amely címével is egy határozott kijelentés a múlt sebeinek figyelembe vételére, megvilágítására, amelynek segítségével integrálva történelmi traumáinkat, kimondva végre a „kimondhatatlant”²², a „démon” nevének kimondásával, mint Verseginél találjuk Isten teremtési módjai között, „szava által teremtve” a múlt árnyai elvesztik hatalmukat fölöttünk, a múlt igájának határt szabhatunk. Ez a kutatói kiállítás tehát döntő a nemzet sebeinek gyógyulásában, az elmúlt száz évünk társadalom-lélektani terheinek letételében, szabadulásunkban a múlt fogságából. Hiszen ahogy

²¹ Bódi (2023): i.m. 78-90.

²² Utalás Pethő Andrea: Elmondani az elmondhatatlant című munkájára, ami ugyancsak a Magyar Nemzet szempontjából döntő társadalom-lélektani sebekre hívja fel a figyelmet, a nőknön esett erőszaknak emléket állítva.

számos társadalom-lélektani állapotunkra vonatkozó kutatás, így az Ön-Térkép is találta, az életerőnk lekötöttsége a múlt feldolgozatlanágából fakad.²³

A sebeinkhez kapcsolódás, a szenvedés, fájdalom integrációja tehát a nemzet újjáéledésében, az életerőnkhez való hozzáférésben, alapvető fontosságú. Mint Jakubovits Edit disszertációjában egy háborús helyzethez hasonlítja az ilyen sebek túlélés érdekében történő lehasítását, a magyar társadalom megtapasztalhatta, hogy noha szükségszerű volt ezen sebekről hallgatni, de eljött a szembenézés ideje, mivel maga a hasítás is energiaigényes folyamat. Ezzel a kutatómunkával, bátor kiállással, sebeink felmutatásával a tudatosság fényével, Krisztus világosságában, tehetjük hozzá hívőként, határt szabhatunk tehát a múltnak, „foglyul ejtettségünknek”, kiszabadítva identitásunkat a szolgasság igájából, egész Közép-Európa identitását megújítva ezzel az „elraboltág” nyomásából, a jelenbe hozva a társadalmi tudatot. A jelenben rejlő lehetőségek, jövőcsírák számára utat engedve ezzel. Az Élet Istenét szolgálva, „Aki mindig ott van jelen, ahol valami új születik.”²⁴

S noha a tudományos diskurzusba emelni olyan témákat, amelyekről hosszú időn keresztül hallgatni kellett, ellenállásba is ütközhet kezdetben, de Bibóval mondhatjuk: „Demokrata az, aki nem fél.” S ez a kutatókra fokozottan érvényes, akik mindenekelőtt az igazságot, azaz egyúttal egészség-et szolgálják társadalmi szinten. Keresztény kutatóként pedig kiemelten feladatunk a szabadítás az Igazság megvilágító ereje által. A „Tiltott gyász” történelmi igájából, szolgasságából csak úgy szabadulhatunk társadalmi szinten is, ha, mint Martos Levente Balázs püspök atya buzdít minket egyik a másikat támogatja, biztatja a közös szabadság ajándékában való kitartásra.²⁵

Ebben az írásban végezetül „Tiltott” gyászaink másik, talán a szegényérzet miatt még inkább titkolt oldalát szeretném megvilágítani, ahogy tette azt az életvédő szervezetek Nemzeti Összetartozás Napja alkalmából szervezett közös eseménye, a Séta az életért is, ahol ezúttal a tavalyi 2023-as évben nem pusztán a határon túli testvéreinkkel való egységről emlékeztünk meg, hanem egyúttal azokról a testvéreinkről is, akik nem pusztán a trianoni határok földrajzi, hatalmpolitikai értelemben vett csonkításának, hanem ennél is döntőbb fizikai öncsonkításnak estek áldozatul, az élet határain túlra száműzve.

²³ Ez a problematika indított kutatóként az „Amikor sebeink kivirágognak ...”- Traumából növekedés nemzeti szinten c. konferencia (2018) szervezésekor engem is, hiszen a helyi politikai részvétellel is döntő kihatása van a transzgenerációs légkörnek, a társadalom traumatizáltságának. A konferencia és a kutatás (SZARVAS HAJNALKA ÚNKP-17-3-4-NKE-91 „A poszttraumás stressz szindróma (PTSD) háborús veszteségek, társadalmi traumák nyomán kialakuló családi traumaláncok ismétlődései, elnyúló társadalomlélektani hatása, transzgenerációs mintázatai a fiatalok szülőföldről való tömeges elvándorlására, illetőleg az alacsony születésszámra s egyéb társadalmi zavarokra a transzperszonális pszichológiai fényében”) amelyhez kapcsolódott egy közös gondolkodást, társadalmi dialógust, feldolgozási folyamatot kívánt elindítani a társadalom testén esett sebek gyógyításának mikéntjéről. Amelyre néhány kivételtől eltekintve az elmúlt évekig nem volt példa, mint mutat rá a kutatásban is Perczel Forintos Dóra a SOTE Klinikai Pszichológia Tanszék vezetője. A konferencia ötletét adó kutatás rávilágított a tanulmányban is említett poszttraumás növekedés jelenségében a vallás pozitív hatására, amely addig rejtett lelki erőforrásokat képes előhívni, mobilizálni, és erőforrássá alakítani a legsúlyosabb válsághelyzeteket, szenvedéseket is.

²⁴ Egy szemlélődő ima, meditációs vasárnap keretén belül hangzott el Dobogókőn a jezsuita Manréza lelkigyakorlatos házbán, 2024 januárjában.

²⁵ Ezúton szeretném kifejezni személyes hálám Jézus Krisztusnak, a Szűzanyának, az összes angyaloknak és szenteknek, Botos Katalinnak, Bogár Lászlónak, Botos Máténak, Nemes Ferenc professzornak, Jenei Ágnesnek, Ruzsa Ágotának, Melocco Annának, Pallai Katalinnak, Mező Tamásnak, Kükedi Zsoltnak, Hamvas Gábornak, Vass Csabának, Szegő Szilviának, Detre Csabáné Lombay Kamillának, Szöllősi Ildikónak, dr. Wilhelm Leichmann atyának, Hegedűs Lászlónak, Prazsák László imakörének, a Szeretet Fénye Alapítványnak és Máthé Szusannának, a Szent István Intézet igazgatójának, Somogyi Ferencnek, Simon Jánosnak, Varga Csabának, Major Gyöngyinek, Kovalcsik Attilának, Garaczi Imrénének, Zolt Péternek, Szmodis Jenőnek, Míszlivetz Ferencnek és Jody Jensennek, Békés Mártonnak, szüleimnek és felmenőimnek, Szabó Gyulának valamint Bódi Ferencnek, akik a püspök atya zavainak megfelelően támogattak, bátorítottak, a kutatás során az akadályokkal szembeni kitartásban, hogy noha határozott keresztény identitással nem egyszerű megmaradni, továbbhaladni a kutatói pályán, mégis bízzak a küldetés teljesíthetőségében. Esmecseréink továbbléndítettek a holtpontra, és új inspirációkkal járultak hozzá ezen tanulmány befejezéséhez is. Illetve köszönetemet fejezem ki a Nemzeti Közszerzői Egységnek és Prof. Dr. Patyi Andrásnak is, a doktori tanulmányaim kezdetén biztosított ösztöndíjért, támogatásért.

Az 1956-os abortusz rendelet óta 7 000 000 magyar testvérünk nem tudott megszületni. Nemzetünk engesztelő küldetéséhez illeszkedően a Mária Rádió Napindító című műsorában is megemlékezve e lelkekről, jött a hívás, hogy a magyarság nem pusztán a saját maga által elkövetett dolgokért kell, hogy engesztelő imákat mondjon, hanem az egész régióban, Közép- és Kelet-Európára vonatkozóan imádkozhatnának vezetőink a béke érdekében is az egész térségben elhajtott babákért mondva engesztelő imát.

Az imaszándék termékeny talajba hullott, s ennek köszönhetően Vejkey Imre országgyűlési képviselő, a Magyar Parlamenti Imacsoport alapítójának vezetésével tavaly augusztus 15-én Esztergomban a királyi várkapornában a Magyar Parlamenti Imacsoport tagjai, a képviselők együtt imádkoztak a horvát származású Mijo Baradaval, aki a világ különböző pontjain kifejezetten kollektív traumák helyszínén tart engesztelő, szabadító lelkigyakorlatokat. Kimondva, hogy az egész közép- és kelet-európai régióban elhajtott babákért bocsánatot kérünk a Mennyei Atyától. Ennek azért volt óriási jelentősége a szomszédunkban zajló háború megállítás szempontjából is, mivel Ukrajna is sajnos világelső között van az abortuszok számában, a volt szocialista országok közül bizonyosan első, s ha egyszerűen arra gondolunk, hogy csángó testvéreink milyen szót használnak a magzatra (jövő), akkor szükségtelen bővebben részletezni, hogy milyen kollektív hatásokkal számolhat az a térség, ahol ilyen léptékben történik az „öncsonkítás”.

Palojtay Márta kárpátaljai életvédő a rabszolgaság intézményéhez hasonlítja a jelenlegi helyzetet, amikor bizonyos embereket pusztán az életkoruk alapján valaki más tulajdonának tekintenek. Az Élet Napján a jezsuita Párbeszéd Házában egy lengyel életvédő pedagógus Wiesława Kowalska is megosztotta tapasztalatait. A világ számos pontján több ezer találkozót szervezett eddig, melyeket elmondása alapján sok kegyelem és csoda kísért, amelyen keresztül Isten kivezette az érintetteket a bűn fogságából a szabadságba.

Mint tudjuk az abortuszok után 70% a válás esélye, nagyjából ugyanekkora a szenvedélybetegségek, alkoholizmus, droghasználat kialakulása, illetőleg a normál népességhez képest hétszeres az öngyilkosságok aránya. Beszédében kiemelte a férfiak szenvedését, amelyről sokszor nem esik szó, akik gyakran úgy élik meg az abortuszt, mintha valamelyik testrészüket amputálták volna. Nem ritkán pszichiátriai kezelésre van szükség, azonban a tapasztalat az, hogy sokszor nem elégségesek ezek.

Wiesława Kowalska emlékeztetett a szocializmus időszakában évente egy millió babát „ítéltek halálra” évente csak Lengyelországban, de hasonló volt a helyzet a régió más országaiban is, Ukrajnában nem volt ritka, hogy egy családban 17-20 abortusz is volt. Ezekben a családokban az alkoholizmus, öngyilkosság, a megszületett gyerekekkel való rossz kapcsolat volt jellemző. Figyelmeztetett, hogy aki abortuszt hajt végre, a halál lelkét viszi be a családjába. Mivel magunkban gyengék vagyunk, egyedül Jézus tud bennünket a halál lelkétől megszabadítani. Hozzá pedig a leghatékonyabb közbenjárónk a Szűzanya. Egy 1996-os esetet is felidézett, amikor a lelki adoptálás imáját mondva ment végig Grodno utcáin, kérte a Szűzanya közbenjárását, és estére 5 ezer nő jött el a székesegyházba. Letérdelt az Oltáriszentségnél, az 5 ezer asszony is térdre borult, sírtak, zokogtak, nevettek, ujjongtak, kegyelmi állapot volt, megmutatkozott Isten határtalan irgalma- mint mesélte.²⁶

Így tehát nem zárulhat mással ez gondolatsor, mint az Élő Igével, Jézus Krisztus szent testével.

²⁶ <https://www.magyarKurir.hu/hirek/isten-az-életet-akarja-gonosz-celja-elvenni-azt-az-élet-napja-parbeszed-hazaban>

BABITS MIHÁLY: EUCHARISTIA

*Az Úr nem ment el, itt maradt.
Öbelöle táplálkozunk.
Óh különös, szent, nagy titok!
Az Istent esszük, mint az ő*

*törzsek borzongó lagzikon
ették-itták királyaik
húsát-vérét, hogy óriás
halott királyok ereje*

*szállna mellükbe - de a mi
királyunk, Krisztus, nem halott!
A mi királyunk eleven!
A gyenge bárány nem totem.*

*A Megváltó nem törzsvezér.
Ereje több, ereje más:
ő óriásabb óriás!
ki két karjával általér*

*minden családot s törzseket.
Egyik karja az igazság,
másik karja a Szeretet...
Mit ér nekünk a Test, a Vér,*

*ha szellemében szellemünk
nem részes és úgy vesszük Őt
magunkhoz, mint ama vadak
a tetemet vagy totemet?*

*Áradj belénk hát, óh örök
igazság és szent szeretet!
Oldozd meg a bilincseket
amikkel törzs és vér leköt,*

*hogy szellem és ne hús tegyen
magyarrá, s nőjünk ég felé,
testvér-népek közt, mint a fák,
kiket mennyből táplál a Nap.*

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Arnold Mindell: *Deep Democracy - Nyitott fórumok-Demokrácia minden szinten*. Nyíregyháza, Pilis Print Kiadó, 2009.
- Bódi Ferenc: Tiltott gyász. *Erdélyi Múzeum*, 85. (2), 78-90.
- Brantschen Niklaus: *Csendforrás – Egy jezsuita szerzetes és zen mester tapasztalatai*. Nagyvárad-Gerecse, Posticum Books – Új Forrás Kiadó, 2019.
- Chiara Lubich: *Egység*. Budapest, Újváros Kiadó, 2015.
- Chiara Lubich: *Mária*. Budapest, Újváros Kiadó, 2015.
- Christopher West: *A test teológiája kezdőknek II. János Pál pápa forradalmi tanítása a szexualitásról*. Budapest, Mission is Possible Kft., 2017.
- Clarissa Pinkola Estes: *Farkasokkal futó asszonyok*. Budapest, Édesvíz, 2017.
- Cselényi István Gábor: *A Szentlélek anyai arca*. Budapest, L'Harmattan – Kortárs Női Reflexiók Fóruma- Anima Mundi, 2021.
- Gerald L. Curtis: Japan's Cautious Hawks – Why Tokyo Is Unlikely to Pursue an Aggressive Foreign Policy? *Foreign Affairs*, (2013/ March-April), 77-86.
- Joseph Ratzinger: *Krisztusra tekintve*. Budapest, Vigília Kiadó, 1993.
- Karácsony Sándor: *A magyar észjárás*. Budapest, Széphalom Könyvműhely, 1939/2009.
- Kőrösi Zsuzsanna; Molnár Adrienne: *Titokkal a lelkemben éltem*. Budapest, 1956-os Intézet, 2000.
- Kulcsár Zsuzsanna: *Traumafeldolgozás és vallás*. Budapest, Trefort Kiadó, 2009.
- Lánczi András: Politikai teológia, állam, szuverenitás, kivételes állapot. *Jogtörténeti Szemle*, (2015/3), 9-15.
- Martos Levente Balázs: Lélegzethez jutnak ... Bibliai képek a pihenésről. *Szív*, (2021. február)
- Molnár Tamás: *Az értelmiség alkonya*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1996.
- Mindszenty József: *Hirdettem az Igét*. Körlevélrészlet Kanada és az USA magyarjaihoz. 1973. november 5.
- Nádor Koppány Zsombor: *Az Európai identitás születése*. Budapest, Szent István Intézet, 2023.
- Pierre Teilhard de Chardin: *A mindenség himnusza*. Sao Paulo, Ahogy lehet, 1970.
- Previc, F. H. (2006): Az extraperszonális agyi rendszer szerepe a vallásos aktivitásban (The role of the extrapersonal brain systems in religious activity. *Consciousness and Cognition*, 15, 500-539. In: Kulcsár, Zsuzsanna: *Traumafeldolgozás és vallás*. Budapest, Trefort Kiadó, 2009.
- Szabó Ferenc SJ: *Keresztény gondolkodók a XX. században*. Szeged-Budapest, Agapé, 2004.
- Szondi Lipót: *Ember és sors*. Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1996.
- Zseni Annamária; Jelenczki, István: *ÖN-TÉR-KÉP – A Magyar Nemzet lelkiállapota*. Budapest, Angelus Bt., 2017.
- Zsolt Péter: *Egy életmentő történet*. Budapest, Eu-Synergion Kft., 2020.
- Tánczos Vilmos: *Elejtett szavak – Egy csiki székelly ember nyelve és világgépe*. Csíkszereda, Bookart, 2008.
- Tóth Béla: *A magyar anekdotakincs*. Budapest, Gondolat, 1986.
- Varga Norbert: Tér és idő a Biblia gazdaságtanai prizmáján keresztül. In: Kocziszky Gy. (szerk.) *Etikus közgazdaságtan*. Budapest, Magyar Nemzeti Bank, 2018. 66-100.
- Vercseg, Ilona: *Közösségelmélet*. Budapest, Közösségfejlesztők Egyesülete, Parola-füzetek, 2018.
- Versegi, Beáta Mária: *Kapcsolatteremtő spiritualitás – Szervezeti kultúra és spiritualitás a szuper-vízió tükrében*. Budapest, Kairosz Kiadó, 2018.
- Viktor E. Frankl: *A tudattalan Isten. Pszichoterápia és vallás*. Budapest, Ursus Libris, 2018.

Szerző:
Szarvas Hajnalka

Grafikai tervezés:
Balás Design

Felelős kiadó:
Dr. Máthé Zsuzsa

Szent István Intézet 2024
szentistvanintezet.hu

A tanulmány a Batthyány Lajos Alapítvány támogatásával jelent meg.

